

Sygn. akt III AUa 821/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 czerwca 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Jolanta Hawryszko
Sędziowie:	SSA Urszula Iwanowska (spr.) SSO del. Gabriela Horodnika-Stelmaszczuk
Protokolant:	St. sekr. sąd. Katarzyna Kaźmierczak

po rozpoznaniu w dniu 16 czerwca 2016 r. w Szczecinie

sprawy K. U.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 18 sierpnia 2015 r. sygn. akt VII U 698/13

1. zmienia zaskarżony wyrok i oddala odwołanie,
2. zasądza od K. U. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. kwotę 120 zł (sto dwadzieścia złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego organu rentowego w postępowaniu apelacyjnym.

SSA Urszula Iwanowska SSA Jolanta Hawryszko SSO del. Gabriela Horodnicka

- Stelmaszczuk

III A Ua 821/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 1 marca 2013 r., znak (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. odmówił K. U. przyznania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy wskazując, że ubezpieczony orzeczeniem komisji lekarskiej ZUS z dnia 25 lutego 2013 r. został uznany za osobę zdolną do pracy.

W odwołaniu od powyższej decyzji K. U. wniósł o przyznanie wnioskowanego świadczenia wskazując, że orzeczenie komisji lekarskiej ZUS jest błędne.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie oraz podtrzymał stanowisko zajęte w zaskarżonej decyzji.

Wyrokiem z dnia 18 sierpnia 2015 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał ubezpieczonemu K. U. prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy od 1 grudnia 2012 r. do uprawomocnienia się niniejszego wyroku, a dodatkowo na okres sześciu miesięcy od dnia uprawomocnienia się niniejszego wyroku przyznał ubezpieczonemu prawo do renty szkoleniowej (punkt I), w pozostałym zakresie oddalił odwołanie (punkt II).

Powyższe orzeczenie Sąd Okręgowy oparł o następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne:

K. U. urodził się w dniu (...) W ramach OHP w okresie od 20 października 1977 r. do 12 maja 1979 r. przebył on przyuczenie do zawodu hydraulika, którego nie ukończył. Następnie krótkotrwale wykonywał różne prace, między innymi, jako pracownik fizyczny, cieśla, traktorzysta, kierowca, ale najdłużej pracował jako kierowca ciągnika oraz operator koparki.

Ubezpieczony w dniu 27 grudnia 2012 r. złożył wniosek o ustalenie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Aktualnie u ubezpieczonego rozpoznaje się: okresowy zespół bólowy kręgosłupa lędźwiowego w wywiadzie u osoby bez jakichkolwiek cech podrażnienia i uszkodzenia układu nerwowego nie kwalifikujący przez biegłych ortopedę i neurologa do jakiegokolwiek niezdolności do pracy, cukrzycę typu II, polineuropatię czuciową kończyn dolnych monitorowaną farmakologicznie w Poradni Neurologicznej, przebyte leczenie szpitalne w związku z wycięciem zmian martwiczych w przebiegu powikłań pod postacią stopy cukrzycowej lewej, otyłość, używanie szkodliwego alkoholu w wywiadzie. Z uwagi na cukrzycę leczoną insuliną ubezpieczony jest niezdolny do pracy jako traktorzysta i operator koparki. Nie może wykonywać prac ciężkich fizycznie, przy maszynach w ruchu, oraz nie może świadczyć pracy w nocy. Może wykonywać prace lekkie fizycznie, np. jako sprzątac, placowy, prace usługowe, np. jako szatniarz, woźny, parkingowy, magazynier. Może przyuczyć się do zawodu ślusarza, pracować w ogrodnictwie. Z uwagi na to, że ubezpieczony nie może pracować jako operator koparki, kierowca, traktorzysta i nie ma innych równorzędnych do tych zawodów kwalifikacji zawodowych istnieje celowość jego przekwalifikowania zawodowego.

Po ustaleniu powyższego stanu faktycznego oraz na podstawie art. 57 i 58 w związku z art. 12 i 13 oraz art. 60 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (j. t. Dz. U. z 2013 r., poz. 1440 ze zm.; powoływana dalej jako: ustawa emerytalno-rentowa) Sąd Okręgowy uznał odwołanie za częściowo uzasadnione.

Sąd pierwszej instancji podkreślił, że przedmiotem rozpoznawanej sprawy było ustalenie, czy wnioskodawca jest osobą niezdolną do pracy, bowiem bezspornym pozostawało, iż spełnia on pozostałe warunki formalne konieczne do przyznania wnioskowanego świadczenia.

Celem ustalenia spornej okoliczności, Sąd Okręgowy dopuścił dowód z opinii biegłych sądowych specjalistów z zakresu okulistyki, ortopedii, neurologii, psychiatrii, chirurgii naczyń, diabetologii oraz medycyny pracy. Biegli z zakresu okulistyki, neurologii, ortopedii, psychiatrii, chirurgii naczyń uznali, że ubezpieczony nie jest długotrwale niezdolny do pracy. Natomiast biegli z zakresu diabetologii i medycyny pracy uznali, że ubezpieczony z powodu cukrzycy leczonej insuliną jest niezdolny do pracy jako kierowca, traktorzysta i jako operator koparki, poza tym nie może on wykonywać prac ciężkich fizycznie, przy maszynach w ruchu oraz nie może świadczyć pracy w nocy. Może wykonywać prace lekkie fizycznie, np. jako sprzątac, placowy, prace usługowe, np. jako szatniarz, woźny, parkingowy, magazynier. Może też przyuczyć się do zawodu ślusarza, pracować w ogrodnictwie. Z uwagi na to, że ubezpieczony nie może pracować jako kierowca, traktorzysta i jako operator koparki, a nie ma innych równorzędnych do tych zawodów kwalifikacji zawodowych istnieje celowość jego przekwalifikowania zawodowego.

Sąd pierwszej instancji podkreślił, że kluczowe dla rozstrzygnięcia niniejszego sporu były opinie biegłych z zakresu diabetologii i medycyny pracy. Oboje biegłych jednoznacznie stwierdziło, że ubezpieczony nie może wykonywać pracy zarówno traktorzysty, kierowcy i operatora koparki. Biegła z medycyny pracy w opinii uzupełniającej stwierdziła, że ubezpieczony nie posiada innych kwalifikacji zawodowych niż wyżej wymienione i w związku z tym, że jest niezdolny do pracy jako traktorzysta, kierowca i operator koparki powinien się przekwalifikować. Sąd meriti podzielił te opinie uznając, że ubezpieczony jest pracownikiem wykwalifikowanym, który zdecydowaną większość swojej pracy zawodowej pracował jako traktorzysta i operator koparki, a tym samym zaproponowane przez biegłego diabetologa i medycyny pracy zajęcia, które mógłby wykonywać tj. sprzątaczy, placowy, prace usługowe, np. jako szatniarz, woźny, parkingowy, magazynier są poniżej jego rzeczywistych kwalifikacji. Wskazane prace dotyczą bowiem stanowisk robotnika niewykwalifikowanego a ubezpieczony jest osobą, która ma rzeczywiste kwalifikacje zawodowe. Uznanie przez biegłych z zakresu diabetologii i medycyny pracy, że ubezpieczony K. U. jest niezdolny do pracy jako kierowca i traktorzysta, a jednocześnie, że wobec niego istnieje celowość przekwalifikowania zawodowego powoduje, że ubezpieczony jest częściowo niezdolny do pracy od 1 grudnia 2012 r. do czasu prawomocnego zakończenia postępowania sądowego, a po tym okresie należy umożliwić jemu przekwalifikowanie zawodowe orzekając wobec niego na okres sześciu miesięcy od dnia uprawomocnienia się wyroku, dodatkowo rentę szkoleniową.

Dalej Sąd Okręgowy wskazał, że chociaż podzielił w całej rozciągłości opinie biegłych z zakresu ortopedii, neurologii, chirurgii naczyń, okulistyki oraz psychiatrii co do rozpoznanych u ubezpieczonego schorzeń, o tyle nie podzielił wniosków końcowych biegłych, którzy stwierdzili, że ubezpieczony jest osobą zdolną do pracy. Sąd przy ustalaniu wpływu schorzeń ubezpieczonego na zdolność wykonywania przez niego dotychczasowej pracy zawodowej oparł się w zasadniczym zakresie na opinii biegłych z zakresu diabetologii i medycyny pracy. Biegli ci stwierdzili, że ubezpieczony nie może wykonywać pracy kierowcy, traktorzysty i operatora koparki. Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy uznał, że ubezpieczony nie zachował nawet nieznacznej zdolności do wykonywania pracy zgodnej ze zdobytymi kwalifikacjami. W tej sytuacji koniecznym było przyjęcie, iż od 1 grudnia 2012 r. jest on osobą częściowo niezdolną do wykonywania pracy zgodnej z posiadanymi kwalifikacjami. Nie uszło jednak uwadze tego Sądu, że ograniczenie zdolności lub całkowita niezdolność do wykonywania pracy dotychczasowej nie są wystarczające do nabycia prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, jeżeli okaże się, że wiek, poziom wykształcenia i predyspozycje psychofizyczne usprawiedliwiają rokowanie, iż mimo upośledzenia organizmu możliwe jest podjęcie innej pracy w tym samym zawodzie albo po przekwalifikowaniu zawodowym (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 czerwca 2005 r., I UK 299/04, OSNP 2006/5-6/93). Przy ustaleniu częściowej niezdolności do pracy ocenia się stopień utraty zdolności do pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji, przy czym musi to być stopień znaczny, gdyż mimo zastąpienia pojęcia "niezdolności do wykonywania dotychczasowego zatrudnienia" pojęciem "utruty w znacznym stopniu zdolności do pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji", w rzeczywistości przy ocenie tej niezdolności będzie chodziło przede wszystkim o ustalenie możliwości dalszego wykonywania dotychczasowej pracy (przy uwzględnieniu jej rodzaju i charakteru); kolejno, o możliwość wykonywania innej pracy przy uwzględnieniu posiadanych kwalifikacji zawodowych, a następnie - w wypadku najgłębszego naruszenia sprawności organizmu - o potencjalną możliwość odzyskania zdolności do pracy po przekwalifikowaniu. Dopiero więc przewidywany brak możliwości odzyskania zdolności do pracy, mimo zmiany zawodu w ramach posiadanych kwalifikacji lub po przekwalifikowaniu, stanowi podstawę do przyznania renty inwalidzkiej z tytułu częściowej niezdolności do pracy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 listopada 1998 r., II UKN 326/98, OSNAP 2000/1/36). Jeżeli zatem wiek, poziom wykształcenia i predyspozycje psychofizyczne usprawiedliwiają rokowanie, że mimo upośledzenia sprawności organizmu możliwe jest podjęcie innej pracy w tym samym zawodzie albo po przekwalifikowaniu, to nawet całkowita niezdolność do wykonywania dotychczasowego zatrudnienia nie jest wystarczającą przesłanką nabycia prawa do renty. Taka sytuacja zaistniała właśnie w niniejszej sprawie, gdyż Sąd Okręgowy podzielił stanowisko biegłej z zakresu medycyny pracy, że celowe jest jego przekwalifikowanie zawodowe, z uwagi na to, iż utracił możliwość wykonywania dotychczasowych zawodów tj. kierowcy, traktorzysty i operatora koparki, a nie ma innych równorzędnych do tych zawodów kwalifikacji zawodowych. Stosownie do brzmienia treści art. 60 ust. 1 ustawy emerytalno-rentowej, osobie spełniającej warunki określone w art. 57, w stosunku do której orzeczono celowość przekwalifikowania zawodowego ze

względem na niezdolność do pracy w dotychczasowym zawodzie, przysługuje renta szkoleniowa przez okres 6 miesięcy, z zastrzeżeniem ust. 2 i 4.

Przy przyznaniu ubezpieczonemu prawa do renty szkoleniowej, zdaniem sądu pierwszej instancji nie można było pominąć tego, iż celowość przekwalifikowania zawodowego została ustalona dopiero w trakcie postępowania sądowego toczącego się z odwołania ubezpieczonego od decyzji odmawiającej mu prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Z ustaleń stanu faktycznego wynika zaś, iż częściowa niezdolność ubezpieczonego do pracy istniała już w dniu złożenia wniosku o przyznanie renty, zatem stosownie do brzmienia art. 129 ustawy, prawo do renty przysługuje ubezpieczonemu już od miesiąca, w którym złożył on stosowny wniosek. Równocześnie, biorąc pod uwagę cel renty szkoleniowej (świadczenie, którego społecznym przeznaczeniem jest umożliwienie w przyszłości osobie niezdolnej do pracy w dotychczasowym zawodzie przekwalifikowanie się i uzyskanie nowych kwalifikacji) i to, że podstawowy okres, na jaki przyznawana jest renta szkoleniowa, to jedynie 6 miesięcy, sąd meriti uznał, że w tej sytuacji jedynym rozwiązaniem było przyznanie K. U. prawa do renty szkoleniowej począwszy od dnia uprawomocnienia się wyroku. W związku z tym, że ubezpieczony był niewątpliwie częściowo niezdolny do pracy od 1 grudnia 2012 r. zasadne okazało się przyznanie mu prawa do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy od 1 grudnia 2012 r. do dnia uprawomocnienia się wyroku, a od dnia uprawomocnienia się wyroku orzeczenie o przyznaniu jemu renty szkoleniowej. Renta szkoleniowa jest bowiem tylko jednym z rodzajów rent i podobnie jak w przypadku „zwykłej” renty, warunkiem jej przyznania jest konieczność stwierdzenia istnienia niezdolności do pracy. Skoro zaś ubezpieczony jest niewątpliwie częściowo niezdolny do wykonywania pracy, na okres do kiedy nie uprawomocni się orzeczenie przyznające mu prawo do renty szkoleniowej, koniecznym jest przyznanie ubezpieczonemu świadczenia, które zrekompensuje mu niemożność wykonywania pracy zarobkowej zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji. W związku z tym, że ubezpieczony żądał przyznania jemu renty z tytułu niezdolności do pracy bez celowości jego przekwalifikowania twierdząc, iż nie jest w stanie się przekwalifikować i wykonywać innego zawodu, sąd pierwszej instancji nie podzielił tego stanowiska i w tym zakresie oddalił jego odwołanie.

Z powyższym wyrokiem Sądu Okręgowego w Szczecinie w całości nie zgodził się Zakład Ubezpieczeń Społecznych, który w wywiedzionej apelacji zarzucił mu:

- 1) naruszenie art. 12 ust. 2 i art. 13 ustawy emerytalno-rentowej poprzez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że wnioskodawca jest częściowo okresowo niezdolny do pracy, to jest do wykonywania pracy zgodnie z poziomem posiadanych kwalifikacji;
- 2) błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia a mający wpływ na jego treść, polegający na przyjęciu, że wnioskodawca jest całkowicie okresowo niezdolny do pracy zgodnie z poziomem posiadanych kwalifikacji.

Wskazując na powyższe apelujący wniósł o:

- zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania

ewentualnie

- uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji,

- zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego za drugą instancję.

W uzasadnieniu skarżący między innymi podkreślił, że w sprawie bezsporne są ustalenia dotyczące rozpoznanych u ubezpieczonego schorzeń, a wątpliwości budzi ocena tych schorzeń, dokonana przez powołanych biegłych diabetologa oraz medycyny pracy, a w szczególności ich wpływ na możliwość świadczenia pracy zgodnie z poziomem posiadanych kwalifikacji.

W ocenie organu rentowego stanowisko zawarte w opinii biegłych diabetologa oraz medycyny pracy a dotyczące okresowej częściowej niezdolności do pracy ubezpieczonego, po 1 grudnia 2012 r., które znalazło odbicie w zaskarżonym orzeczeniu, oraz zasadność przekwalifikowania zawodowego nie znajduje uzasadnienia.

Organ rentowy wskazał, że biegli diabetolog oraz medycyny pracy przyjęli, że ubezpieczony posiada określony poziom kwalifikacji to jest kierowcy, traktorzysty i operatora koparki, i do tego poziomu kwalifikacji ubezpieczonego odnosili stwierdzone i rozpoznane schorzenia. Pominęli jednak fakt, że ubezpieczony był aktywny zawodowo po wydaniu zaskarżonej decyzji. Stopień zaawansowania istniejących schorzeń nie powodował naruszenia funkcji i sprawności ubezpieczonego, które czyniłyby go niezdolnym do wykonywania tych czynności

Jednocześnie organ rentowy podtrzymał zastrzeżenia kierowane w toku procesu ze strony Przewodniczącej Komisji Lekarskiej, które nie znalazły uzasadnienia w ocenie Sądu.

W odpowiedzi na apelację K. U. działając przez pełnomocnika wniósł o jej oddalenie oraz zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego, według norm przepisanych wskazując, że zaskarżony wyrok należy uznać za trafny.

Zdaniem ubezpieczonego Sąd Okręgowy w sposób prawidłowy zebrał i rozważył wszystkie dowody i ocenił je w sposób nienaruszający zasady swobodnej oceny dowodów. Mając na uwadze specyfikę pracy kierowcy- traktorzysty i operatora koparki oraz pracy fizycznej stwierdzić należy, że ubezpieczony nie zachował zdolności do pracy zgodnej z posiadanymi kwalifikacjami, bowiem nabytych umiejętności i doświadczenia zawodowego nie może obecnie wykorzystać w podobnych pracach.

Ubezpieczony podkreślił, że ze względu na wiek (urodzony w (...) r.), wykształcenie (podstawowe), a także jego zawodową przeszłość, a więc mając na uwadze jego rzeczywiste kwalifikacje, trudno zgodzić się z twierdzeniem organu rentowego jakoby ubezpieczony był zdolny do pracy w wymienionych przez biegłych i sąd zawodach. Co więcej ubezpieczony nie wykonywał dotąd pracy na żadnym ze stanowisk pracy wskazanych w opinii biegłych, które mógłby wykonywać ze względu na swój stan zdrowia.

W ocenie ubezpieczonego skoro zdobyte przez niego doświadczenie zawodowe (i wykształcenie podstawowe) pozwalają na uznanie go za wykwalifikowanego pracownika fizycznego przy ciężkich pracach fizycznych i kierowcy to trudno uznać, że tym samym zachował on zdolność i umiejętność do wykonywania lekkich prac fizycznych i w związku z tym nie jest choćby częściowo niezdolny do pracy.

Sąd Apelacyjny rozważył, co następuje:

Apelacja okazała się uzasadniona.

Analiza materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie w powiązaniu z ustaleniami faktycznymi i rozważaniami prawnymi przedstawionymi przez Sąd Okręgowy w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku i przy uwzględnieniu zarzutów apelacji organu rentowego doprowadziła sąd odwoławczy do wniosku, że zaskarżone orzeczenie narusza przepis art. 12 ust. 2 i art. 13 ustawy emerytalno-rentowej w zakresie uznania, że K. U. na dzień złożenia wniosku o rentę (27 grudnia 2012 r.) i wydania zaskarżonej decyzji (1 marca 2013 r.) był osobą częściowo niezdolną do pracy.

Sąd Okręgowy przeprowadził postępowania dowodowe konieczne do ustalenia okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, a więc ustalenia czy w datach wskazanych wyżej ubezpieczony był osobą niezdolną do pracy w rozumieniu art. 12 i 13 ustawy emerytalno-rentowej. Na podstawie tego materiału sąd pierwszej instancji dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych, które Sąd Apelacyjny w całości podziela i przyjmuje za własne, jednak z prawidłowo ustalonego stanu faktycznego Sąd Okręgowy wyprowadził błędne wnioski uznając, że K. U. jest osobą częściowo niezdolną do pracy w rozumieniu art. 12 ust. 2 ustawy emerytalno-rentowej.

Sąd Okręgowy pominął bowiem fakt, że przy ocenie stopnia i przewidywanego okresu niezdolności do pracy oraz rokowania co do odzyskania zdolności do pracy uwzględnia się, na podstawie art. 13 ust. 1 ustawy emerytalno-rentowej:

- 1) stopień naruszenia sprawności organizmu oraz możliwości przywrócenia niezbędnej sprawności w drodze leczenia i rehabilitacji;
- 2) możliwość wykonywania dotychczasowej pracy lub podjęcia innej pracy oraz celowość przekwalifikowania zawodowego, biorąc pod uwagę rodzaj i charakter dotychczas wykonywanej pracy, poziom wykształcenia, wiek i predyspozycje psychofizyczne.

Natomiast w świetle utrwalonego stanowiska w orzecznictwie sądów powszechnych i Sądu Najwyższego możliwość przekwalifikowania zawodowego oraz pozytywne rokowanie co do odzyskania zdolności do pracy po przekwalifikowaniu oznaczają, że ubezpieczony nie jest niezdolny do pracy w rozumieniu ustawy emerytalno-rentowej i nie spełnia się przesłanka do uzyskania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia: 26 września 2008 r., II UK 383/07, OSNP 2010/3-4/48; 7 grudnia 2010 r., I UK 206/10, LEX nr 785648; 3 lipca 2012 r., II UK 321/11, LEX nr 1265565; 21 kwietnia 2015 r., I UK 308/14, LEX nr 1746868 czy wyrok Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 8 lipca 2015 r., III A Ua 872/14, LEX nr 1765967). W tym ostatnim orzeczeniu Sąd Apelacyjny wyjaśnił, że ustalając niezdolność do pracy oprócz elementu biologicznego, czyli naruszenia sprawności organizmu, należy brać pod uwagę również element ekonomiczny (zawodowy). Brak możliwości wykonywania pracy dotychczasowej nie jest wystarczający do stwierdzenia częściowej niezdolności do pracy w sytuacji, gdy jest możliwe podjęcie innej pracy w tym samym zawodzie bez przekwalifikowania lub przy pozytywnym rokowaniu co do możliwości przekwalifikowania zawodowego. Inaczej mówiąc, niezdolność do wykonywania pracy dotychczasowej jest warunkiem koniecznym ustalenia prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, ale nie jest warunkiem wystarczającym, jeżeli wiek, poziom wykształcenia i predyspozycje psychofizyczne usprawiedliwiają rokowanie, że mimo upośledzenia organizmu możliwe jest podjęcie innej pracy w tym samym zawodzie albo po przekwalifikowaniu zawodowym. Ustalenie stopnia niezdolności do pracy wymaga z jednej strony oceny stopnia naruszenia sprawności organizmu i możliwości jej przywrócenia w drodze leczenia lub rehabilitacji, z drugiej zaś oceny możliwości wykonywania pracy dotychczasowej lub podjęcia innej. Ocena każdego ze wskazanych elementów wymaga wiadomości specjalnych, stąd też zasadniczym dowodem w sprawach o przyznanie prawa do renty jest dowód z opinii biegłego lekarza lub zespołu, zwłaszcza jeśli jako sporządzona przez biegłych lekarzy o odpowiedniej dla schorzeń wnioskodawcy wiedzy medycznej i należyście uzasadniona, pozwala na całościową i jednoznaczną ocenę stanu jego zdrowia.

Zatem, ustalenie zmian w organizmie powodujących przeciwwskazania zdrowotne do wykonywania pracy na dotychczasowym stanowisku nie będzie przesądzać o niezdolności do pracy, także częściowej, gdy zachowana została zdolność do wykonywania pracy zgodnej z kwalifikacjami (wyroki Sądu Najwyższego z dnia: 12 marca 2007 r., I UK 299/06, OSNP 2008/7-8/112; 19 grudnia 2001 r., II UKN 684/00, OSNAP 2002/6/5, wkładka; 16 sierpnia 2005 r., I UK 362/04, OSNPO 2006/11-12/193). Nadto jako utrwalone stanowisko w orzecznictwie należy przytoczyć wyrok z dnia 30 listopada 2000 r., II UKN 99/00 (OSNAP 2002/14/340), w którym Sąd Najwyższy uznał, że brak możliwości wykonywania pracy dotychczasowej nie jest wystarczający do stwierdzenia częściowej niezdolności do pracy w sytuacji, gdy jest możliwe podjęcie innej pracy bez przekwalifikowania lub przy pozytywnym rokowaniu co do możliwości przekwalifikowania zawodowego.

Odnosząc powyższe rozważania do przedmiotowej sprawy podkreślić trzeba, że ustalenie stopnia i zaawansowania chorób oraz ocena ich wpływu na stan czynnościowy organizmu wymaga wiadomości specjalnych, dlatego okoliczności tych można dowodzić tylko przez dowód z opinii biegłych (art. 278 k.p.c.). Opinia biegłych ma na celu ułatwienie sądowi należyłą ocenę zebranego materiału dowodowego wtedy, gdy potrzebne są do tego wiadomości specjalne (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 listopada 2000 r., I CKN 1170/98, OSNC 2001/4/64). Specyfika tego dowodu wyraża się w tym, że sfera merytoryczna opinii kontrolowana jest przez sąd, który nie ma wiadomości specjalnych, w istocie tylko w zakresie zgodności z zasadami logicznego myślenia i wiedzy powszechnej.

Przy czym, pierwszorzędne znaczenie nadaje, przy tej ocenie, kryterium poziomu wiedzy biegłego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 listopada 2002 r., V CKN 1354/00, LEX nr 77046).

Powołani w tej sprawie biegli z zakresu okulistyki, ortopedii, neurologii, diabetologii, psychiatrii, chirurgii naczyniowej, a także medycyny pracy sporządzający w toku postępowania pierwszoinstancyjnego opinie, jednolicie i kategorycznie uznali, że ubezpieczony jest zdolny do pracy z ogólnego stanu zdrowia na ogólnym rynku pracy. Jednocześnie biegli mieli na uwadze, że K. U. (lat 50 w chwili składania wniosku o świadczenie), ma wykształcenie podstawowe, a wykonywał prace jako kierowca ciągnika-tractorzysta, robotnik w grupie cieśli, traktorysta, prowadził także działalność gospodarczą w zakresie usług budowlanych, w ostatnim okresie -także w chwili ubiegania się o świadczenie - pracował jako operator koparki. Biegli na podstawie dokumentacji medycznej zgromadzonej w aktach sprawy, po przeprowadzeniu badania podmiotowego i przedmiotowego ubezpieczonego rozpoznali u niego:

- 1) okresowy zespół bólowy kręgosłupa lędźwiowego w wywiadzie u osoby bez jakichkolwiek cech podrażnienia i uszkodzenia układu nerwowego nie kwalifikujący przez biegłych do jakiegokolwiek niezdolności do pracy,
- 2) cukrzycę typu II,
- 3) polineuropatię czuciową kończyn dolnych monitorowana farmakologicznie w Poradni Neurologicznej,
- 4) przebyte leczenie szpitalne w związku z wycięciem zmian martwiczych w przebiegu powikłań pod postacią stopy cukrzycowej lewej,
- 5) otyłość,
- 6) hepatopatię,
- 7) używanie szkodliwe alkoholu w wywiadzie,
- 8) kontaktowy wyprysk skóry dłoni.

Ponadto biegła specjalista chorób oczu wskazała, że ubezpieczony 51-letni mężczyzna z cukrzycą, ma prawidłowy anatomicznie i funkcjonalnie układ wzrokowy. Biegli ortepeda i neurolog wyjaśnili, że podczas badania nie stwierdzili u ubezpieczonego objawów ostrego zespołu bólowego, dodatknych objawów rozciągowych czy dodatniego objawu szczytowego, a także porażień, niedowładów lub istotnej dysfunkcji narządu ruchu, które uniemożliwiałyby mu podjęcie pracy zarobkowej. Nadto biegli uznali, że u ubezpieczonego brak jest danych przedmiotowych dla stopy cukrzycowej i nie stwierdza się retinopatii cukrzycowej. Natomiast stwierdzona polineuropatia czuciowa kończyn dolnych kwalifikuje ubezpieczonego do pracy z ograniczeniem dźwigania i powinna być monitorowana systematycznie w Poradni Neurologicznej. Jednocześnie biegli podkreślili, że u wnioskodawcy nie stwierdzili upośledzenia ruchowego i niedowładów kończyn, a stopień zaawansowania zmian i dysfunkcji narządów spowodowane bezpośrednio lub pośrednio cukrzycą obecnie nie powodują ograniczenia zdolności do pracy w zakresie posiadanych kwalifikacji. Również biegli psychiatra i specjalista chirurgii naczyniowej ustalili, że aktualnie nie stwierdza się u ubezpieczonego istotnych objawów niedokrwienia stóp ani też istotnej dysfunkcji ruchowej, a nadto w opinii psychiatry wnioskodawca jest osobą z zachowaną sprawnością funkcji psychicznych, bez zaburzeń myślenia, nastroju, rytmów biologicznych. Z kolei, biegły diabetolog uznając, że K. U. nie jest osobą długotrwale niezdolną do pracy wskazał jednak, że z uwagi na cukrzycę leczoną insuliną ubezpieczony jest niezdolny do pracy jako traktorzysta i jako operator koparki, nie może wykonywać ciężkich prac fizycznie, przy maszynach w ruchu oraz nie może świadczyć pracy w nocy. Wnioskodawca może natomiast wykonywać prace lekkie fizycznie np. jako sprzątac, placowy; może też wykonywać prace usługowe – np. szatniarz, woźny, parkingowy; może przyuczyć się do zawodu ślusarza. Uzasadniając swoje stanowisko biegły wskazał, że u ubezpieczonego cukrzyca jest bliska wyrównania, nie stwierdzono dotąd powikłań ani istotnych zmian narządowych. Nie występują stany hipoglikemii, a przestrzeganie diety, redukcja wagi ciała i unikanie picia piwa pozwoliłoby uzyskać dużą poprawę stanu zdrowia ubezpieczonego. Biegła specjalista medycyny pracy mając do dyspozycji także opinie sporządzone przez pozostałych biegłych w sprawie po uznaniu, że K. U.

nie jest długotrwale niezdolny do pracy podzieliła stanowisko biegłego diabetologa, iż uwzględniając rozpoznaną i leczoną insuliną cukrzycę ubezpieczony jest niezdolny do pracy jako traktorzysta i operator koparki, nie powinien także pracować na wysokości i w porze nocnej. W ocenie biegłej jednak schorzenia rozpoznane u wnioskodawcy nie upośledzają jego zdolności do pracy na ogólnym rynku pracy zgodnie z posiadanym wykształceniem podstawowym. Biegła uznała, że ubezpieczony może podjąć pracę fizyczną, może być robotnikiem, osobą sprząającą, magazynierem, portierem, hydraulikiem, ślusarzem, może pracować w ogrodnictwie. Ostatecznie biegła też uznała - że w związku z tym, iż wnioskodawca nie posiada innych kwalifikacji zawodowych, oraz uwzględniając fakt, że jest on niezdolny do pracy kierowcy-traktorzysty - iż powinien się przekwalifikować.

Uwzględniając sposób sporządzenia opinii w postępowaniu pierwszoinstancyjnym oraz wnioski w nich zawarte, także Sąd Apelacyjny uznał je za w pełni rzetelne i wiarygodne. Opinie są pełne, spójne, zawierają logiczne i przekonujące wnioski. Wydane zostały przez specjalistów z zakresu schorzeń, na jakie cierpi i które eksponuje K. U.. Opinie te wydano, po zebraniu wywiadów, zapoznaniu się z dokumentacją medyczną zgromadzoną w sprawie, w tym z wynikami dostępnych badań i po przeprowadzeniu badań przedmiotowych ubezpieczonego. Biegli w sposób jasny przedstawili powody swoich twierdzeń. Wskazali rozpoznane schorzenia występujące u wnioskodawcy oraz ocenili ich wpływ na zdolność do pracy.

Jednocześnie mając na uwadze stanowisko ubezpieczonego prezentowane w niniejszej sprawie wyjaśnić, że o nabyciu prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy nie mogą przesądzać subiektywne odczucia osoby ubezpieczonej. Również sam fakt stwierdzenia choroby nie jest równoznaczny z nabyciem prawa do renty. Istnienie schorzeń powodujących konieczność pozostawania w stałym leczeniu nie stanowi bowiem samodzielnej przyczyny uznania częściowej niezdolności do pracy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 lipca 2005 r., II UK 288/04, OSNP 2006/5-6/99); nadto o niezdolności do pracy nie decyduje bowiem sam fakt występowania schorzeń, lecz ocena, czy i w jakim zakresie wpływają one na utratę zdolności do pracy zgodnej z posiadanymi kwalifikacjami (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1 grudnia 2000 r., II UKN 113/00, OSNAP 2002/14/343). W konsekwencji biologiczny stan kalectwa lub choroba, nie powodujące naruszenia sprawności organizmu w stopniu mającym wpływ na zdolność do pracy dotychczas wykonywanej lub innej mieszczącej się w ramach posiadanych lub możliwych do uzyskania kwalifikacji, przesądza o braku prawa do tego świadczenia. Dlatego w niniejszym postępowaniu należało z jednej strony rozdzielić sam fakt stwierdzenia istnienia u ubezpieczonego szeregu schorzeń, który wątpliwości nie budził, od istnienia niezdolności do pracy, której nie stwierdzono u ubezpieczonego na obecnym etapie rozwoju choroby (ani w postępowaniu rentowym, ani aktualnie w postępowaniu sądowym). Skoro zatem biegli, lekarze specjaliści w zakresie wskazywanych przez K. U. schorzeń, jednoznacznie uznali, że ubezpieczony może podjąć zatrudnienie przy lekkich pracach fizycznych, a także po przekwalifikowaniu w zawodzie ślusarz, hydraulik czy pracownika w ogrodnictwie stwierdzić należało, że udowodniony klinicznie obraz choroby ubezpieczonego nie daje aktualnie podstaw do stwierdzenia u niego niezdolności do pracy.

Reasumując, sąd odwoławczy mając na uwadze powyższe ustalenia, nie znalazł podstaw do uznania, że ubezpieczony jest osobą co najmniej częściowo niezdolną do pracy i z tego tytułu przysługuje mu prawo do świadczenia rentowego. Okoliczność bowiem, że ubezpieczony nie może wykonywać pracy kierowcy – operatora maszyn, pracować przy maszynach w ruchu, wykonywać ciężkiej pracy fizycznej, na wysokości, czy pracować w nocy nie świadczy o niezdolności do pracy w rozumieniu art. 12 ustawy emerytalno-rentowej. Skoro jednocześnie ubezpieczony zachował zdolność do wykonywania lekkich prac fizycznych (wskazanych przez biegłych), a nadto jest nadal zdolny do pracy po przekwalifikowaniu jako hydraulik (do pracy tej przyuczał się na początku życia zawodowego), ślusarz, czy też do prac w ogrodnictwie (okoliczność, że ubezpieczony nie lubi tego rodzaju pracy nie ma wpływu na ocenę zdolności do tych prac).

Zatem mając na uwadze ustalony stan faktyczny sprawy oraz treść art. 12 ust. 2 w związku z art. 13 ust. 1 ustawy emerytalno-rentowej Sąd Apelacyjny uznał, że ubezpieczony nie spełnia przesłanki przyznania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy określonej w art. 57 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalno-rentowej, bowiem nie jest osobą niezdolną do pracy, pomimo stwierdzonych schorzeń oraz przeciwwskazań do wykonywania niektórych prac.

Powyższe - w oparciu o art. 386 § 1 k.p.c. w związku z art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. - legło u podstaw zmiany przez Sąd Apelacyjny zaskarżonego wyroku i oddalenia odwołania (punkt 1).

Rozstrzygając o kosztach procesu w postępowaniu apelacyjnym na podstawie art. 108 § 1 k.p.c. w związku z art. 98 i art. 99 k.p.c. zasądzone na rzecz organu rentowego, jako strony wygrywającej spór koszty zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym w wysokości 120 zł zgodnie z § 2 ust. 1 i 2 w związku z § 12 ust. 1 pkt 1 i 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (j. t. Dz. U. z 2013 r., poz. 490 ze zm.) w związku z § 21 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych - Dz. U. z 2015 r., poz. 1804 (punkt 2).

SSA Urszula Iwanowska SSA Jolanta Hawryszko del. SSO Gabriela Horodnicka-Stelmaszczuk